

Teresa Moure

HERBA MORA

Traducció de Pere Comellas

La Campana

I

CRISTINA DE SUÈCIA

Títol original: *Herba Moura*
© Edicions Xerais de Galicia S.A, 2005

1a edició: juliol de 2006

© de la traducció al català: Pere Comellas Casanova
© Edicions La Campana
Muntaner, 248, 1r, 2a
08021 Barcelona
Tel.: 93 453 16 65 / Fax: 93 451 89 18

Disseny coberta: Eumogràfic
Foto coberta:

ISBN: 84-95616-92-0
Dipòsit legal: B. – 2006
Fotocomposició: EdiGestió (Barcelona)
Imprès a Romanya/Valls. Capellades (Barcelona)

Aquesta primavera sembla que Estocolm no es pugui despertar de l'ensopiment hivernal. Encara no han aparegut els ocells, i encara menys les flors i les papallones, que els arbres continuen lluint nus i fins i tot es diria que als dies els costa d'allargar-se després d'un hivern tan cru com el que han passat aquestes beneïdes terres del nord. Es fa fosc a la plaça de Stortorget, en ple centre de la ciutat. Tot i que no són més de les cinc de la tarda, el color ocre groguenc de tot el barri ja va perdent intensitat i, d'aquí a uns minuts, estarà tan apagat com les aigües que circulen sota els ponts, tan gris com les aigües que acaben de passar, tan fred com les aigües que ara mateix corren cap al mar i d'aquí a una estona ja s'hi hauran fos. Amb un escenari fet d'un paisatge tan pansit i amb l'aire fred que fueteja les cares dels vianants, els pensaments han de ser malencònics per força. «No tornarem a veure passar les aigües d'aquest mateix riu.» Perquè Stortorget és una plaça entre ponts, i a més una plaça trista, lligada a la violència de la vida. Encara que cap monument no en doni fe, en altres temps Stortorget va ser l'escenari d'un crim que la població d'Estocolm recorda com «El bany de sang». El novembre de 1520 el rei danès Cristià II va

assetjar el regent suec Sten Sture, el Jove, fins que el va fer capitular i els suecs van haver d'acceptar Cristià com a rei. El rei va prometre una amnistia i va organitzar un impressionant banquet de tres dies a la fortalesa de Tre Kronor. Després de riure i de beure, de ballar, sanglotar, brindar, renegar; després d'estimar i d'adormir-se, i de tornar a beure i a menjar, i d'abraçar-se, després de gaudir, en fi, de la sort de ser vius, el tercer dia, quan s'acostava la fi de les celebracions, van arrestar tots els participants, acusats d'heretgia. L'endemà de matí més de vuitanta ciutadans, la majoria nobles, van ser decapitats en aquesta plaça, ja per sempre plaça del dolor i de l'orgull ferit. Però la sang avui no corre pels carrers d'Estocolm, encara que l'incident es deixi sentir en el recel amb què els suecs es miren els estrangers. «No ens banyarem mai més a les mateixes aigües perquè la travessia, definitivament, ja ha tingut lloc.» Els pensaments no són en el paisatge, que procedeixen d'un cap humà que projecta una ombra allargada damunt de les aigües. No, la veritat és que és la figura tota sencera, alta, esvelta, el que projecta aquesta silueta allargada, que el cap és una part petita en aquesta ombra xinesa; la cosa menys representativa, potser perquè, tal i com li toca ara mateix la llum, és la part baixa del cos la que resulta ressaltada i amplificada per la imatge del capvespre. Es tracta d'una figura humana que descansa les mans a la barana d'un dels ponts, tant se val ara quin. Les mans, primes, amb dits llarguíssims, no es poden veure, que estan embolicades en uns guants. Sense les pistes que podrien donar les mans, resulta difícil saber si es tracta d'un home o d'una dona. Porta roba ampla, d'abrigar, rica i ben tallada, però no pas ostentosa. No hi ha ribets ni farbalans a la part inferior del vestit que denunciïn una

dama. Tampoc no hi ha bigoti ni barba, ni calces curtes sobre les botes, ni barret de plomes que denunciïn un cavaller. Podria ser un home jove o una dona jove, no pas un vell, ni un infant, ni una nena, ni una vella, ni una cara d'un altre país, amb un altre color de pell. La persona que es repenja al pont i mira les aigües pensa «per què no ens adonem que les aigües fugen fins que no les veiem repicar a les pedres, un graó més avall d'on ens trobem, quan ja no som a temps de retenir-les?» que amb aquesta mena de pensaments es diria que és un home, que el cap d'una dona, ja se sap, és més propici a guarniments que a pensaments, sobretot si són seriosos i profunds com aquests. La figura humana que es repenja a la barana del pont és una persona trista. O, si us ho estimeu més, és una persona i, a més, està trista. Això és tot el que se'n pot dir. A banda, és clar, que porta una capa de llana negra fins als peus amb caputxa cenyida al cap. Com un frare, igual. Tanmateix, qualsevol observador sabria que no és cap frare: la roba no parla de pobresa, la mirada és massa rebel per acceptar l'obediència i..., en fi, de la castedat val més no parlar-ne, en aquests temps en què hi ha tants impúdics de vida exemplar... i castos ben xuclats, per cert. En tot cas, aquests llavis, els d'aquesta figura humana que es repenja a la barana del pont de Stortorget, són ben arrogants i no semblen fets perquè se'ls mengin els cucs sense haver sigut primer xàfec, niu, cova, sense haver buscat i rebut. Pel que fa a la resta, la cara és equilibrada, no exactament bonica ni lletja, que qualsevol qualificatiu se li aplicarà sense excessos, pura contenció, amb pòmuls marcats i un nas una mica llarg. Els ulls no es poden jutjar, que la caputxa de la capa, sense tapar-los directament, no permet veure'ls amb claredat i els dóna una aparença misteriosa.

Aquesta figura humana, així tota sola, damunt del pont, podria correspondre a un cavaller templari que acabés d'arribar de Jerusalem i que guardés el més preuat dels secrets. També podria correspondre a un reu que s'acaba d'escapar de la presó. O, per què no?, a un artista que busqués la inspiració en aquestes aigües que circulen i s'encalcn sense atrapar-se mai. Podria correspondre, la figura humana del pont, a molts personatges diferents, i precisament aquesta dificultat de donar-li atributs és el que amoïnaria un observador. Perquè qui veu, posem per cas, una dona jove amb dues criatures enganxades a les faldilles ja sap que és una mare, que travessa ràpid la plaça per arrecerar-se a casa abans no es constipi. Però una figura com aquesta que es veu avui a Stortorget és indefinible, independent, i això la fa molesta. La figura, com si se sentís poc acceptada pels vianants, escassos ja a aquesta hora, es gira i comença a caminar. El moviment imprimeix distinció al capteniment. La figura elegant i estilitzada no deixarà Stadsholmen, l'illa més gran del Gamla Stan, i després d'un petit passeig pels vells carrerons, de sobte, com moguda per un ressort, es gira sobre si mateixa per dirigir-se, amb pas segur, al castell de Tre Kronor, en aquest moment residència dels monarques suecs. Perquè la figura que mirava el trist escolar-se de les aigües no era un home, que era una dona, no era vella, que era jove, no era una figura humana qualsevol, que era l'autèntica reina de Suècia. Que hi devia fer, allà sola? I a aquesta hora! Que potser és boja?... Potser sí. Es diu Cristina.

Del Llibre de dones d'Hélène Jans

Herba anomenada milfulles o milenrama, herba de les nou camises o flor de ploma (*Achillea millefolium*)

Herba modesta, coronada per caparrons de flors de color blanc, lila o rosat que podreu trobar als prats, als turons i als boscos. En recollireu des de les parts de la tija que encara no s'hagin tornat fusta fins a la flor i assecareu aquesta mata a les fosques. Hi ha gent que les aixafa fins a destil·lar-ne un oli blavós, però jo m'estimo més fer-les servir d'infusió. En donareu als malalts per controlar la diarrea i, en més quantitat, si voleu alleujar els dolors de la dona. Prepareu una infusió amb dues cullerades de milfulles per cada got d'aigua i us l'haureu de beure el mateix dia, que d'un dia per l'altre no conserva les propietats guaridores, ja que els rajos del sol la corrompen, com a totes les coses. Aneu amb compte i no en prengueu grans dosis ni durant llargs períodes de temps que, en aquest cas, qui se l'hagi begut es posarà a somiar en la llibertat i tindrà contínuament ganes de volar. També en podeu fer compreses, per guarir ferides que supuren o rentar les parts pudendes de les dones. Dues vegades he provat de rentar amb aquestes compreses les mans tallades pels treballs de la vida. Les ferides es curen en un no res, tot i que, com que no ataca autènticament el mal sinó el símptoma, tornaran a aparèixer un cop i un altre. Amb

tot, se'n pot recomanar l'ús, però sense gaire entusiasme, que no s'ha de fer creure a ningú en millores que mai no arribaran.

3

Per què tothom li deia que la vida continua? Per què s'entossudien a consolar-la, a ella, que no desitjava el consol de ningú? Ni aquest dolor s'aturaria mai ni ella volia que s'aturés, que la mort no era un episodi insignificant del qual havia d'estar resguardada, a recer. Al contrari, com un bot portat per les aigües, ella es trobava mar endins de la mort, encara que es tractés de la mort d'ell, i no la d'ella. Tanmateix, per molt que rebutgés el consol dels altres, encara sort que la primavera s'endarreria aquell any!, que si alguna cosa no volia ella era veure les boniques flors del safrà, grogues i rosades, violetes, vermelles, ataronjades, traient el cap a poc a poc fins a deixar tota la terra vestida de colors, aquella mateixa terra que ara li devorava el cos a ell, i que continuaria destruint-lo implacable fins que no en quedés ni rastre; fins que no quedés cap petjada del seu pas pel món tret dels records dels qui el van conèixer... o d'un munt de papers escrits amb els seus pensaments. «De pròpia mà», va pensar. Per això avui ella escrivia; per deixar memòria de la seva presència. O no per això, sinó perquè ella, Cristina de Suècia, no podia fer altra cosa que escriure. Com sempre havia fet. I més ara que el dolor no la deixava ni tan sols dormir a les